

GORIŠKI SLOVENEK

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo in Upravništvo: Via Carducci št. 10, II. nad.

Naročnine:

Italijanska kraljevina: Celo leto Lir 10.-
— Pol leta Lir 5.- — Tri mesece Lir 2.50
En mesec Lir 1.-

Oglasi:

Oglasi na drugi strani Lir 1.- za vrsto —
Mali oglasi Lir 0.05 za besedo — Znižane
cene za letne naročnike.

Obnovimo naša gospodarstva

Mi smo že večkrat neprikrivo povedali naše mnenje, da bi bila vsaka akcija za vzdržanje slovenskega elementa na Goriškem brezvspešna, ako se ne vrši v spopredno z našo proubo tudi gospodarska akcija. Kdor koli je vže v preteklosti opazoval razvoj naše politike, je moral ugotoviti, da pride le ona struja do gospodarstva, ki je gospodarsko podprta.

Moč «Slovenske ljudske stranke» je ležala baš v «Gospodarski zvezi», ki tvori še danes mogočno koreniko, okoli koje lahko tudi nadalje poganja čvrsto gospodarsko življenje, ako se spravi v skladje z novimi razmerami. To je treba obektivno priznati, a o iščemo vzgledne primere našega bivšega gospodarskega življenja.

Za nas postaja namreč gospodarska vzpostavitev slovenskega dela naše dežele eminentno politično vprašanje, ker opazujemo, da pomajkuje večjemu delu našega ljudstva denarna sredstva, da bi se zopet postavilo na lastne noge.

Toda tudi v tem pogledu se je storil od strani naših hranilnic velik pogrešek.

Ako rabiš na primer danes denar, ti ga skoraj nobena slovenska posojilnica ne more dati na razpolago, ampak iste hité iztirjevati zapadla posojila, ven pa nočejo dati denarja, češ, da vlada prevelika negotovost glede vreditve bodočih razmer. Res ovira denarno poslovanje naših zavodov še nejasna uravnava naše valute, toda pomisliti je, da neha vsak pomen in namen posojilnic, ako ne izvršujejo svojih poslov. Nastane namreč vprašanje, ali imajo te gospodarske naprave še pravico do obstanka, in se ponavljajo torej isto vprašanje, kakor pri političnih mandatih. Po našem prepričanju vsaj v gasne vsaka pravica do nadaljnega obstoja mandatom in organizacijam, ki opuščajo svojo nalogo, kajti s tem se ljudstvo hoté ali nehoté prisili, da mora misliti na nove politične kombinacije in gospodarske organizacije. Ali ni morda proti vsakemu interesu našega slovenskega prebivalstva, da leže ogromni zneski v ljubljanskih bankah, tukaj pa se morajo zatekati ljudje k novim bankam, ki zopet nerade dajajo posojila našim ljudem, ker niso poudčene o naših gospodarskih razmerah. S tem se nehoté podira naše narodno gospodarstvo v deželi in se naravno nastajajo v roke špekulantom, ki skušajo izkoristiti naš sedanji težavni gospodarski položaj na Goriškem. Slabo službo delajo torej slovenski denarni zavodi našemu prebivalstvu, ako sklepajo, da naj ostane ves kronski denar v jugoslovanskih bankah, četudi dobro vedó, da krvavo rabimo denar tudi na Goriškem.

In s čem obvladati danes Amerika in Anglija celo Evropo? Edino z gospodarsko premočjo, ki je tako velika, da se morejo z nami igrati kakor mačka z mišjo. Toda kljub temu dobivamo pri nas dosti glupcev, ki to dejstvo z zadovoljnostjo konstatujejo, misleč, da je to edino v kvar Italije.

Dragi prijatelji, čitate Vas prosimo, note, ki jih pošilja danes Anglija Jugoslaviji in Rumuniji in videli bodete s čim jim grozè, ako ne podpišete avstrijske mirovne pogodbe.

«Times» pravi, da je ta odpor nesrečen izraz narodne nečimurnosti in samoglavnosti, ki se zna maščevati nad upornimi narodi z izgubo vseh ugodnosti (veda gmotnih), si jih im zagotovlja mirovna pogodba. «Daily News» pa nam pové odkrilo, da uslavijo zavezniški vsaki nadatno «gospodarsko pomoč», ako bi Jugoslavoani in Rumunci vstrajali v svojem odporu. Ti gospodarski

mogotci res ne poznajo nikakega narodnega sentimentalizma, kedar se gre za njihove interese. In kakaj sili Amerika s tako vstrajnostjo v Evropo? Edino iz gospodarskih interesov, ker vidi, da dandanes Evropa ne more več tekmovali z ameriško industrijo in boiz.

Ta o izgleda moč gospodarske sile v velikem, v manjši obliki pa imamo ravno iste pojave tudi v naši deželi.

Ako si hočemo torej ustvariti podlago za obstoj, moramo vrediti pred vsem naša gospodarstva. Posamezniki morajo dobiti pred vsem možnost gospodarskega razvoja v domačem kapitalu in skupno slovensko prebivalstvo na Goriškem mora delovati nato, da se bodo stekali naši prihranki v domače organizacije, od koder naj dobivajo potrebno pomoč naši kmetski in obrtniški stanovi.

Vse kričanje po kulturnih in narodnih pravicah ostane prazen glas, ako ni gospodarske podlage, na kojoj se bi mogle naslanjati naše bodoče organizacije.

Blazna je tudi misel, da bi si mogli pomagati v vnanjim kapitalom kakor je blazen tudi strah, da bi nam škodoval uvožen kapital, ako se bode ljudstvo zavedalo politične potrebe, ki nam narekuje spravljanje naš denar v deželo, ne pa izvažati ga ali puščati ga izven dežele, kjer gotovo ne more koristiti našim deželanom. Tak patriotizem se gotovo ne sklada z našimi potrebami, ampak nam le silno škoduje.

Sicer pa nam nudi deželna avtonomija sama možnost gospodarske neodvisnosti, ako bi začela poslovati «deželna hranilnica in posojilnica», ki je ležala do danes le v načrtu, ker so videli gotovi politiki v njej premočno tekmovalko in je bila skrajno nepopolna misel, da bi zamogli zajemati iz iste sklde Slovence in Italijani.

Današnji položaj je gotovo ves drugačen in zahteva od nas hladnejšega presojevanja. Kjerkoli se nam nudi možnost ojačiti naše gospodarstvo, ne moremo več dosti pomišljati, kajti čim večje bode naše blagostanje, tim trpežnejši bode tudi slovenski živelj v deželi.

Propadanju gospodarstev na deželi je kriva vedno le nezavednost in pomanjkanje prožne enerzije, ki se ne straši težkih nalog, pa tudi ne pretiruje svojih moči s fantastičnimi načrti, ki nimajo v resnici nobene podlage.

Kdor ne postavlja svoje stavbe na trdna tla, se ne bode znal prilagoditi novim razmeram, ki se ustvarjajo v naši deželi.

Pravo «slovensko prepričanje» na Goriškem je vsled tega pri onih činiteljih, ki uvidevajo neposredne potrebe našega slovenskega prebivalstva in nikakor pa ne pri onih, ki si dopadajo v vlogi «zatranceva», ne da bi ganili prsta v pomoč našega slovenskega prebivalstva, ki željno pričakuje dobrega sveta in pomoči.

Naše načelo je in bode vedno, da se ne smemo udajati nikakim iluzijam, pa tudi ne obupovati nad sedanji razmerami, ki pomenijo le dobo skušnjo in šole, ki nas bi morala le ozdraviti in vsposobiti za bodočnost, ki nam kliče: «Postavi se na lastne noge in ne išči pomoči od onih, ki ti je danes ne morejo in n zao, o dati».

To je edino zdravo načelo, ki mora prodreti prej ali slej pri našem prebivalstvu, četudi se gotovi prenapeti duhovi branijo pred mislijo, da bi morali biti drugače, nego si predstavljajo položaj.

Tem seveda ne moremo drugega zaklicati kakor: «Ne mi, ampak vi se

udajate iluzijam, kojih posledice ne morejo koristiti našemu bednemu ljudstvu, ki hoče in mora živeti.

V očigled temu dejstvu bi smatrali za greh, ako se bi vzdžali vsake besede, ki bi služila v spodbudo in tolažbo slovenskemu prebivalstvu naše dežele. I. P.

Iz mirovne konference.

«Corriere della sera» poroča: «Nana doma se je pričelo zopet govoriti v krogu mirovne konference o počitnicah. Do četrtka je vladalo mnenje, da bode mirovna konference delovala tudi v odsotnosti Balfourja in Tittonija, čeravno se ne bode shajala tako pogostokrat kakor do sedaj. Sen. Scialoja bi bil zastopal Tittonija in Lord Milner ali Bonar Law bi pa nadomestovala Balfourja. Toda zadnji hip so se Angleži premislili, kajti Lord Milner se bajé ne more več muditi v Parizu, Bonar Law pa ne more priti v Pariz. Lloyd George, ki je došel v Pariz 12. t. m. je povabil na obed načelnike raznih delegacij in zdi se, da namerava delovati v smislu, da se bi prekinito seje mirovne konference vsaj takoj po vročitvi mirovne pogodbe Bulgariji.

Verojetno je, da iz te četvorice pri obedni mizi izide program nadaljnega delovanja mirovne konference, ki prekine svoje seje začasno.

Dogovori s Francijo glede Sirije, radi česar posebno je prišel Lloyd George v Pariz, se vrše izven mirovne konference, ki se namerava pečati v oktobru izključno s turškimi vprašanjem, kajti do takrat se pričakuje odgovora Zjedinenih držav, ali in v koliko bi sprejele mandate na turškem ozemlju.

Ostaneti potemtakem le še mirovni pogodbi z Bulgarijo in Ogersko; glede le te poslednje se izključujejo pogajanja, dokler ostane na površju Friedrichova reakcionarna vlada in najbrž se bode sestavljalo tudi to mirovno pogodbo še le v oktobru.

Pripravljena bi bila za sedaj mirovna pogodba z Bulgarijo, ki se jo je imelo prav za prav vročiti že prošli teden. Toda med tem so se bajé pojavile nove težkoče. Da se izogne konference plenarni seji, v koji se bi razpravljalo mirovno pogodbo z Bulgarijo, je priobčilo tajništvo mirovne konference vže prošli terek vsebino te pogodbe interesiranim delegacijam s prošnjo, da prijavijo mirovni konferenci svoje opazke.

Zdi se, da so opazke rumunske in grške delegacije tako krepke, da bode treba nekatere klavzule na novo pretresovati, posebno one, ki se tičejo teritorialnih in odškodninskih vprašanj. Bulgarski delegati v madrijskem gradu v Neuillyju morajo dolgo čakati.

Te dni se je raznesla v krogih mirovne konference tudi vest o demisiji čehoslovaškega ministerstva, ki se pa ne potrjuje ne v čehoslovaških, ne v francoskih diplomatskih krogih.

Radi tega se zanikuje vest, da namerava mirovna konference dovoliti rumunski in jugoslovanski delegaciji podaljšanje roka za podpis mirovne pogodbe z Avstrijo.

Verhovni zavezniški svet je razpravljaj prošli teden tudi vprašanje, kateri izmed dveh držav, Poljski ali Čehoslovaški, se prisodi tešinsko kotlinó. Konečno je prišel vrhovni zavezniški svet do prepričanja, da bi bilo najbolje, ako se reši to vprašanje potom ljudskega glasovanja.

S to rešitvijo sta se izjavili zadovoljni poljska in čehoslovaška delegacija. Mirovna pogodba z Avstrijo je došla že v ameriški senat, kjer je prišla na dnevni red vže prošli pondeljek.

Tirolski Nemci pod Italijo.

«Il Resto del Carlino» z dne 11. t. m. pri naša odlomke iz nemške «Meraner Zeitung», iz koje odseva nemško narodno čustvovanje. Zanimivo je čitati, kako presojajo ti Nemci svoj položaj. Potem, ko je končala hvaliti «Meraner Zeitung» miroljubnost in vslužnost italijanskih čet, nadaljuje: «Dva sosednja si naroda, ki sta se kljub veliki bližini le malo poznala in bila celó skoro tri leta in pol zapletena v najhujše boje, je osoda naenkrat prisilila k skupnemu življenju in sedaj je že preteklo 40 tednov tega skupnega življenja, ki znači dobo tešobne in negotovosti za nas, ki smo vedno dvomili, je-li se bode mo res morali ločiti od naših severnih bratov. Oklepali smo se z obupnostjo naše preteklosti in se z vsó silo trudili, da bi ostali Nemci in Tirolci ter da bi vsilili italijanski vladi spoštovanje do naših običajev in navad». Na to omenja obljube glavnega komisarja za Trentin, Credarota, in klavzule mirovne pogodbe z Avstrijo, ki zagotavljajo Nemcem pod Italijo jezikovne, kulturne in dedne pravice ter spoševanje njihovega gospodarskega razvoja. Po tem nadaljuje:

«Zagotovila tvorijo podlago za vzajemno, vspešno delovanje. Toda jedno stvar moramo takoj podčrtati: razni odkritosčni Italijani priznavajo in naša skušnja v tej kratki dobi to glasno potrjuje, da preseda burokratizem italijanske vlade oni vsake druge države, radi česar bode prva naša naloga ta, da ga pobijamo, ker ni dopustno, da bi prišli pod «ammissime», ki je še počasnejše od avstrijskega, kojega smo se komaj znebili».

Na to nadaljuje članek s tem, da označa priklopitve gorenjoadiške pokrajine kot nasprotno po Wilsonu narekovanim premirnim pogojem, samodločni narodov in ljudski voji».

«Toda», zaključuje člankar, «radi tega ne bode gorenjoadiški Nemci ostali v bedi brezplodne kritike, ampak se bodo trudili vtrditi svoj obstanek z dejanji, v prostem tekmoivanju z ostalimi narodi nadaljevaje na svoj račun misljo germanstva v Italiji.

Nove ideje nam pridejo z Juga, toda upamo se trditi, da se imajo Italijani več od nas naučiti nego mi od njih. Ne, nočemo se bati Juga, ampak biti mu hočemo voditelji.

«Il Resto del Carlino» hvali nemško pogumno govorjenje in meni, da morejo res dosti koristiti italijanski državi s svojo podjetnostjo, vstrajnostjo, ljubeznijo do reda in discipline, koje lastnosti jim odprejo najvišja mesta v bankah, tovarnah in javnih uradah.

Da bi brihtni slovenski živelj zaostajal za nemškimi, tega pač ne moremo dopustiti. Ako smo skušali nemškutarstvo do danes spodrivati, bode naša sveta dolžnost nastopiti, naj izpade naša osoda kakor hoče, tako da si izsilimo od vsakega najmanj isti ugled, ki ga pričenjajo vže danes živatni tirolski Nemci, ki so prišli pod Italijo. Pomislite pač, da tirolski Nemci ne spadajo baš k najprobujenejšemu nemškemu plemenu.

Avstrijska vlada pred padcem.

Dunajska uradna časnikarska agentura podaja posnetek avstrijskih komentarjev k mirovni pogodbi, ki podajajo vse drugo nego viš, da se je Avstrija poljevnó udala v svojo osodo. Naševajo se nove naloge države in med temi tudi spremembo konstitucije, a poprej še se izvrši preemba v vladi. Predvideva se dalje prevrstjo uprave, ustvaritev armade, prenovitev celega gospodarskega sistema, povzdigo valute, ki je baš ob podpisu mirovne pogodbe padla na najnižji kurs, kakor da bi hotela označiti popolen gospodarski polom.

Razni časopisi povdarjajo z ozirom na delovanje odškodninske komisije potrebo, da se bi ustanovila vlada, ki se opira na splošno zaupanje, kod neobhoden predpogoj za vspešno sodelovanje med komisijo in vlado, ki mora pač obvladati državo. Komisija se ne bode imela pečati edino z vprašanjem, kako poravnati škodo prizadeto sovražnim državam, ampak tudi kako je v priti v okom vničujojim posledicam mirovne pogodbe. Toda ljudstvo ne sme seveda pričakovati od nje vse, ampak se more poslužiti tudi prostosti, ki izvira iz mirovne položaja, da se zgradi državo, koje obstoj ni odvisen od drugih držav.

Ti dunajski komentarji namigujejo torej, da se v kratkem izvrši globoka sprememba v vladi.

Jugoslovanska ministerska kriza.

Turinska «Stampa» dobiva iz Belgrada sledeče poročilo: «Časopisi naznanjajo, da je ministerska kriza konečno rešena. Da se jo je moglo rešiti, je bilo treba vstvariti še tri nove ministerske portfeje in zvišati torej število ministrov od 17 na 20. Sporazum med demokrati in radikalci je dosežen, dočim ni bilo bajé mogoče sporazuniti se z hrvatskim narodnim klubom, ki ostane kot federalistična struja v opoziciji z drugimi najvišimi strankami. Ministerstvo bi bilo sedaj sestavljeno tako-le: 8 demokratov, 6 radikalcev, trije socialisti, eden izven strank ki bi bil Trumbič in en Jugoslován (?) (Korošec). Predsedstvo obrži Davidović in podpredsednik da je Korošec, Protič je dobil ministerstvo za konstituantó, dočim je prevzel Prebičević naučno ministerstvo. Notranje ministerstvo bi bilo poverjeno Srbu Nestroviću.

Nekateri trdè, da ni gotovo, je-li sprejme Korošec vladno podpredsedništvo. Samó ob sebi je umevno, da bi v tem slučaju ostal jugoslovanski klub v opoziciji. Potemtakem bi vlada zopet ne stala na trdnih nogah, ker bi imela premočne federalistične struje.

Istinito se glasè zadnje vesti, da je podal Davidović zopet ostavko in sicer to pot bajé, ker se ne upa prevzeti odgovornosti za mirovne klavzule, ki bi jih morala podpisati jugoslovanska delegacija in ki so p njegovem mnenju v prevelikem navskrižju z jugoslovanskimi interesi.

Reški dogodki.

Za naše čitatelje smo hoteli spisati obširno poročilo o reških dogodkih in podati tudi zgodovinsko sliko o poštianku naličnih ekspedij, ki so posebnost italijanskega naroda.

Toda naše poročilo je moralo v koš vsled pozneje doše vladne odredbe, da se ne sme o reških dogodkih sploh ničesar poročati.

Potemtakem se omejuje naše poročilo le na dve dejstvi: 1. da je v četrtek došel italijanski pesnik in polkovnik v pokoj Gabriele d'Annunzio s četo prostovoljcev v Reko in tam proklamiral aneksijo tega mesta k Italiji in 2. da se je italijanska vlada potom Nittijeva govora v Parlamentu in nadaljnih vkrepov iz rekla kot popolnoma presenečno odklonivši energično vsak sporazum s tem činom.

Ker so to edina suha dejstva in je vse ostalo govoričenje itak popolnoma brez vsake zanesljive podlage, menimo celo, da je prepoved, poročati o reških dogodkih z vsemi podrobnostmi, ki ni imajo niti osnovane podlage, naravnost blagodejno sredstvo, da se preprečijo senzacionalne vesti, koje proizvajajo le bujna in prenapeta fantazija.

Uradno poročilo iz dne 14. t. m. se glasi, da je imenovan general Badoglio za izvenrednega komisarja v vojemno ozemlju in da je že došel v Trst, kjer je izdal takoj ukaz, da se morajo vrniti vsi vojaki, ki se nahajajo sedaj v Reki, v določenem roku k svojim oddelkom.

Nadaljno uradno poročilo se glasi dobesedno:

«Število vojaštva, ki se nahaja na Reki, ne dosega 2600 mož, in vest, da so celi organični oddelki odšli proti Reki, ni točna. Gre se za gruče vojakov raznih oddelkov, ki se pod poveljstvom nekaterih častnikov, ki so prišli iz raznih krajev premirne zone. Po prvih poizvedbah se je ugotovilo, da so bili mnogi vojaki prepovrjeni, da odidejo na Reko, ker so jim napačne, tendenciozno razširjene vesti dale povod za misel, da vlada podpira tako podjetje. Številne skupine vojakov brigade «Calabrije» so uvidele, da so bile prevarane ter so zapustile v mi, nuli noči Reko in se povrnilé k svojim oddelkom. Brigada «Regina», ki se je nahajala kot posadka na Reki, je podala lepe dokaze miru in discipline. Da se vzdžijo duhovi razburjeni, so se včeraj dellli po Reki proglasi, ki so javljali, da je bilo ministerstvo prisiljeno, da odstópi. Vojaške vesti, ki so se razširile po Reki, so še več razburile duhove: včeraj ponoči so gruče vojakov prešle Rečino, vdrle na Sušak in uničile nasprotniške liste. Ameriška in angleška posadka ste se vkrcali. Francoska posadka se je zbrala na svoji bazi.

RIM, 14. Vlada želi svariiti ljudstvo pred razširjanjem neutemeljenih vestí s strani nekaterih listov. Vse govoricé, vojaške vesti in poročila o reških dogodkih se večinoma izmišljotine, ki imajo namen, da povzročajo neupravičeno razburjanje.

Ni res, da je general Badoglio bil, ali da je sedaj na Reki. Po svojem prihodu v Trst je prevzel posle izrednega vojaškega komisarja za Julijsko Benečijo.

Vsi nameni, ki se pripisujejo vladi, so ravnatoka iz mišljotine, Vlada je dala pooblastilo generalu Badogliju, kateremu največ zaupa in od katerega pričakuje ukrepov, ki jih zahtevajo razmere. Da se dokáže neutemeljenost zadnjih vestí, zadostuje, če se ugotovi, da niso prišle ne potom brzobjava, ne potom telefona, in da so celó take zveze prekinjene.

RIM, 14. Vlada je pozvala podrejene oblasti, naj se držé dolečeb čl. 2 kr. naredbe od 29. junija 1919, št. 1021, da se na vsak način prepreči razširjanje vestí o operacijah in dogodkih v reški zoni s kakršnikoli sredstvi, posebno potom listov. Nestopnikl zapadejo kaznim, ki jih predvideva čl. 4 zakona od 21. marca 1915, št. 275, a materijal, ki se je porabil za izvršitev prestopka točne zakonske določbe bó takoj zaplenjen».

Potemtakem nimamo ničesar pozitivnega dodajati in se nam, odkritosrčno povedano tudi ne zdi umesten trenetek,

da bi se moglo o takih dogodkih razpravljati na kakšni zanesljivi podlagi.

Le toliko lahko pripomnimo, da je kriva vsem tem dogodkom počasnost mirovne konference, ki hoče baš jadransko vprašanje zavleči v neskončnost, dočim je bilo to vprašanje, ki bi se moralo rešiti kot prva točka na mirovni konferenci, ker je zadevalo vprašanje dveh entitet prijateljskih držav, med kojimi se je vsled dolgotrajnega zavlačevanja mirovnih pogajanj ustvaril položaj, nad kojim zamorejo imeti svoje veselje le taki činitelji, ki bi radi spravili obe državi do kakega obupnega čina, da bi s tem izkoristili položaj v svoje trgovske interese.

Če ne za drugo bi morala mirovna konferenca vpoštevati obupen gospodarski položaj, v kojega so zašla „sporna ozemlja“, ki so bila istodobno vojna pozorišča. Kaj bi rekli na primer Francozi, ako bi se držalo upuščeno ozemlje od Marne pa do Rena skoraj 11 mesecev v vojnem stanju brez nikake možnosti, da bi se oprijelo ljudstvo svojih starih poslov in se zamoglo zamisliti v mirovno življenje!

Kongres Trades Union-ov.

Zadnje dni prinašajo časopisi obširne vesti o shodu „Trades Union-ov“ ali „delavskih zvez“, ki se je vršil v Glasgowu. Značilno je, da je na tem shodu propadla vladni predlog, da se bi premoglo kupi upravljali po nekem od države sestavljenem načrtu. Štiri milijoni in pol rudarskih delavcev je glasovalo proti temu načrtu in zahtevalo nacionalizacijo državnih rudnikov s sovedeležitvijo delavskih organizacij. Govornik Smillie je vtemeljeval zahtevo delavskih skupin s tem, da se ne da povzdigniti produkcije premoga, ako se ne pritegne v rudarske uprave tudi delavcev, ki bodo v večjo vestnostjo nadzorovali in vodili izčrpanje premogokopov, nego brezvestni kapitalisti, ki izžemajo delavca le za svoj osebni dobiček.

Omenil je, da se dogodi vsako leto do 30.000 nesreč v rudnikih in vse to radi brezvestnega postopanja z delavci, od katerih se zahteva vse mogoče žrtve in nevarnosti, da se polnijo žepi kapitalistom. Edina rešitev v tej krizi, ki ovira že danes na tako občuten način produkcijo premoga, obstoja v poddržavljanju rudnikov.

Angleška vlada je stavljena danes pred izredno težak socialen problem, posebno v očigled dejstvu, da je tudi kapitalizem baš na Angleškem v najlepšem cvetu. A kapitalizem ne more shajati brez delavcev in premoga.

Danes Avstrije, jutri Italijan.

V „Giornale d' Italia“ (sobotna številka) čitaš zanimiv dopis iz bližnjega Vidma, v kojem dopisu se člankar pritožuje, da silijo bivši avstrijski častniki v italijansko armado in to še celo z nekakim ponosom. V srcu soševveda še stari Avstrijci, ki objokujejo žalosten pogin Avstrije in nosijo še „srce“ Franceta Jožefa.

Člankar meni pametno, da se zamore sprejemati take častnike v italijansko armado le izjemoma, „kedar zahtevajo to visoki politični interesi države“ in so častniki s svojimi Avstriji škodljivimi dejanji dokazali, da so delovali v prid ententine zmage.

Toda, kar se je pripetilo pred nekaj dnevi, presega vse mere. Priglasil se je za karabinersko službo nič manj nego tudi pri nas jako zloglasni polkovnik Crevatto, ki je najbrž vsled svojega italijansko glasečega se imena dobil celo protektorje.

K sreči pa je prišlo na dan njegovo „delovanje“ v Gemoni, kjer je zapustil „izvrstne spomine“. Pravijo, da je bil poleg polkovnika Andreatta v S. Danijelu najhujši trinog v italijanskem zasednem ozemlju.

To seveda zadostuje za enkrat za gosp. Crevatto, da se izjalovi njegov načrt za vstop v karabinersko službo.

Toda za potrebo, bi znali povedati tudi mi, kaj je vganjal Crevatto kot orožniški polkovnik v Gorici ob izbruhu svetovne vojne.

Se več pa povejo lahko srbske oblasti v Belgradu, kjer je tudi dolgo časa ustrahoval nepokorno srbsko ljudstvo. Zdi se, da je bil eden tistih avstrijskih rabejev, ki jih je pošiljala vlada v gotove kraje, da so izvrševali „sumarične procese“.

Njegova vest je bila taka, da se v Belgradu ni upal piti niti vode, ker se je bal, da bi imeli Srbi povod poslati ga na oni svet pri prvi priložnosti.

Katera država naj se bi danes omadeževala s tem, da bi vzela v službe slične tri noge, ki živjajo dandanes božji zrak le radi tega, ker ni še nihče dvignil obtožbe proti tem zvestim služabnikom tri noške Avstrije. Proč z njimi, kjerkoli se prikažejo. Slovensko ljudstvo pa naj javno in po časopisih imenuje take osebe, ako se prikažejo še kje v naši bližini.

Japonska odstopi Kitajski Šantung.

Iz Londona prihaja uradno poročilo, da se uvedejo uradna pogajanja med Japonsko in Kitajsko v svrhu, da se vrne le-tej slednji polutok Šantung, kakor hitro podpiše nemško mirovno pogodbo.

Domače vesti

Dve nesreči. 17letna Marija Kenda, bivajoča v Podmelcu si je zlomila desno ključnico, vsled česar se je moral zateči v bolnišnico vsmiljenih bratov.

* Petletni Alejs Bras, stanujoč na tekalšču Viktorja Emanuela III št. 26 je padel iz stolice in si je zlomil desno nogo na več krajih.

Tudi tega dečkota so morali prepeljati v bolnišnico.

Ranjen od bombne eksplozije. Prošli teden je kosil travo na svojem travniku 41letni kmet Rudolf Šušmel iz Grgarja. Pri svojem delu je udaril s koso ob ročno granato, ki je takoj eksplodirala. Ubogega Šušmela so zadeli koščeki ročne granate in ga težko ranili na rokah in nogah.

Prepeljati so ga morali v tukajšno bolnišnico v zdravljenje.

Grdo srečanje. V soboto zvečer je korakal proti domu okolu polnoči neki Anton Komavil, toda komaj je prekorasil korenjski most pri ulici Sv. Klare, so se mu približali trije vojaško oblečeni ljudje, ki so zahtevali od njega denarno listino.

Nesrečnež je bil seveda tako grozno prestrašen, da je opustil vsako misel na odpor in takoj izročil svojo listino s 120imi lirami.

„Junaki so zginili v temi, oropane se je pa šel potožit drugi dan h karabinerjom v via Dogana.“

Menjava avstrijskih kron. Italijanski poslanec Bellati je vprašal ministerskega predsednika, je-li se mu ne zdi umestno, da bi se menjalo krone v italijanskem ozemlju vsaj v izmeri starega kurza, to je 95% pod naslovom vojne odškodnine.

Nato je dobil odgovor, da je mogoče razumeti pod „vojno odškodnino“ le povračilo škode, ki je bila prizadeta pod neposrednim učinkom vojnih dejanj, bodisi sovražne ali zavezniške armade.

Padec avstrijske valute ni pa neposredna posledica bomb in granat in radi tega ne prihaja v vpoštev izravnava lire s krono kot vojna odškodnina.

„Pač pa“ tako zatrjuje uradni komunik, „se nadaljuje proučevanje valutnega vprašanja v odrešenih deželah“.

Ustreljen vojni vjetnik. 24letni Andrej Harsis, je skušal pobegniti pred par dnevi iz štandrezkega taborja za vojne vjetnike. Nesrečnež je imel na vesti nekaj tatvine, ki jo je izvršil v škodo svojih sodrugov. Ko je bežal iz taborišča, ga je opazila straža in mu zakričala trikrat običajni „stoj!“ Ker se pa ni odzval begunec temu poginu, je streljala straža za njim in ga pri tem slučajno zadela v glavo. Nekaj ur po zadobljeni rani je vojni vjetnik umrl.

Preveč „korajže“. 22letni Karl Uršič se je nekega večera v prošlem tednu nalezil dobrega vinca. To ga je spravilo v tako korajžo, da je veselo prepeval v ponočnih urah po goriških ulicah. Ker je motil speče ljudi, je moral prespati svoje vinko navdušenje v zaporu.

Tatvina v Podgori. V tamošnji razsuti papirnici je shranila tržaška tvrčka Raggiula 15 novih oral v vrednosti 4000 lir. Nekega večera prejšni teden so neznan tatovi vse pluge prenesli v neznan kraj.

Tatvina na železnici. Prejšni večer so tatovi na državnem kolodvoru zlomili svinčene pečate na nekem vagonu in odnesli kovček, ki je bil naslovljen na tvrdko Inocent Mangili iz Milana in v kojem se je nahajalo več obleke in gumija.

Tatovi so ostali nepoznani kljubu čuvajem, ki so izvrševali varnostno službo.

Truplo v Soči. V pondeljek popoldne je opravljal karabinerski maršal v Solkanu Marij Bomanomi službo ob Soči. Naenkrat zagleda v vodi človeško truplo in je s pomočjo puške privleče k obrežju. Bili je možki človek oblečen le v srajco in volneno podnjno srajco, kakih 35 let star. Mrtvca se ni moglo identificirati in se ga je preneslo v mrtvaško celico na solkanskem pokopališču.

Iz Kobarida: V kratkem času počne poslovati v našem trgu podružnica „Furlanske Banke“, ki ima svoj glavni sedež v Vidmu in podružnice v vseh večjih krajih Furlanije.

Banka odpre v Kobaridu svoje prostore v hiši gospoda Frandolič-a na Trgu.

Ta novica se je sprejela z veseljem: upamo, da bo banka delovala s posojili in hranili v korist ljudstva.

(Opozarjamo čitatelje na naš uvodni članek! Op. Ur.)

Požar v Vrtojbi. Poročajo nam iz Vrtebe, da je tam zagorela hiša, v koji stanuje občinski tajnik Vuga z materjo vred. Oba sta utekla pravočasno iz barake, toda mati se je vrnila še enkrat v gorečo barako po nekaj blaga. To je bilo pa za vlogo žensko osodepolno. Plameni so jej zaprli izhod in revica je zgorela v baraki. Sin je hotel materi na pomoč, toda uvidevaje, da bi postal tudi on gotova žrtev plamen, ako bi stopil zopet v barako, so ga sosedi s silo zadržali nazaj tako, da se vsaj število žrtev ni zvišalo. Nesrečni družini naše sožalje!

Izdajatelj: JOSIP PERNEL.
Upravitelj in urednik: Karol Jušič.
Tiskarna G. Juch v Gorici.

TEDESKI KOLEDAR

17. Septembra Sreda, † kvatre, Lambert.
18. „ Četrtek, Jožef kup., Tomaž.
19. „ Petek, † kvatre, Januarij.
20. „ Sobota, Bernard.
21. „ Nedelja, 15. pob. Matevž.
22. „ Pondeljek, Maurizij.
23. „ Torek, Linu I. Pap.š.

Zobozdravniški atelje

Dr. Herkulej Pernecher

edini medicinski zobozdravnik v Gorici

Corso Vitt. Em. III. št. 14.

Atelje je odprt ob delavnih in praznikih od 8. predp. do 7. popoldne.

Ludovik Zottler

Brivec na travniku št. 17. Se priporoča postrežba, hijeničica, sprejme tudi abonirance.

!BAZAR!

Na Verdijem tekalšču
Corso Giuseppe Verdi 13

Se nahaja bogata zaloga galanterij, papirja, dišav, toaletnega mila, steklenin, glinastih posod in posebno bogata izbira razglednic in časnikov.

Prodaja se vse na drobno in na debelo
Edina zaloga papirja „Abadie“

S cenami ne more nihče konkurirati.

: Leopold Zakraisek :

G. Temil-Gorica Via G. Carducci št. 1
nasproti Montovi hiši

Nožarna in brusilnica na električno gonilno silo.

Bogata zaloga vsakovrstnih rezil.

Prevzame se brušenje vsakovrstnega rezilnega orodja in se jamči za izvršeno delo.

Lastnik ima na razpolago izurjene delavce v popravljanju kirurških in drugih sličnih orodij.

Prodaja tudi toaletne predmete

Šolske pisanke se dobi v papirni trgovini
ANTONA PERTOT
GORICA - Via Municipio 4 - GORICA
filjalka, Via Teatro 18,
ki je bogato založena z raznovrstnimi pisarniški potrebščinami, šolskimi knjigami i. t. d. Ima tudi knjigovoznico in sprejema izdelovanje fotografskih slik, klišejev in druga slična dela.

Naznanjam, da sem začel strehokrilno obrt

v Gorici

(Largo Nicolò Pacassi 3 in 5)

in se priporočan hišnim gospodarjem, ki sem jo v staun dobro in hitro postreži. Sprejemam tudi izdelovanje vsakovrstnih načrtov in stavbenih proračunov.

Maksimiljan Poberaj
arhitekt.

GIOV. PATERNOLLI

CORSO G. VERDI 38.

Najstarejša knjigarna in trgovina s pisarniški predmeti. Bogata zaloga vsakovrstnih pisarniških potrebščin, slik, barv i. t. d.

SLOVENSKE KNJIGE.

Zaloga italijanske slovnice za Slovence: „Italijanščina za Slovence“ sp. V. Bandelj. Slovarji italijansko-slovenski, in slovensko italijanski. - Slovenska postrežba

Borovaz & Colledani

GORICA, Riva Castello št. 4

Zaloga manufakturnega blaga na debelo

ZMERNE CENE

Slovensko čebelarstvo društvo za Goriško

sklicuje

redni občni zbor

ki se bo vršil dne 28. t. m. ob 10. uri popoldne v prostorih gostilne pri

„BELEM ZAJCU“ V GORICI

Čebelarji, udeležite se občnega zbora v polnem številu, da vzpostavimo to važno kmetijsko panogo.

Odbor.